

یکی از شهرهای قدیمی غرب ایران و در منطقه کوهستانی زاگرس قرار دارد. بروجرد را در لهجه بروجردی می‌نامند. شهرستان بروجرد در شمال شرقی استان **vorügerd** و در لُری وُروگرد **vūriyerd** وُوری یرد لرستان واقع شده و از شمال به شهرستانهای ملایر و نهاوند در استان همدان، از شرق به سرزند اراک در استان مرکزی، از جنوب به درود و از غرب به خرم آباد و الشتدر استان لرستان محدود می‌شود. شهر بروجرد مرکز شهرستان بروجرد و اشترینان از دیگر شهرهای شهرستان بروجرد است. جمعیت این شهر طبق سرشماری سال پرجمعیت ۱۳۸۵ مرکز آمار ایران حدود ۲۳۰ هزار نفر بوده‌است و بنابر همین سرشماری در رده سی شهر مهم و ایران قرار دارد. بروجرد در ارتفاع ۱۶۲۰ متری از سطح دریا و در ۳۳/۹ درجه شمالی و ۴۸/۸ درجه شرقی واقع می‌باشد. بلندترین نقطه شهرستان بروجرد قله و لاش با ارتفاع ۳۶۲۳ متر در غرب شهر بروجرد و پست بروجرد دومین شهر پرجمعیت و قطب صنعتی استان لرستان است که در غرب ایران قرار دارد. این شهر به خاطر داشتن طبیعتی کوهستانی، مزارع و مراتع سرسبز، آب و هوای مطلوب و جاذبه‌های گردشگری فراوان با نام «عروس زاگرس» نیز شناخته می‌شود. بیش از دویست خانه اعیانی دوران حکومت قاجار در بروجرد جای گرفته‌اند و بافت تاریخی آن با ۲۷۰ هکتار وسعت، سومین بافت تاریخی گسترده میان دیگر شهرهای کشور است. کارشناسان بر این باور هستند که بروجرد در زمان حکومت ساسانیان از مراکز شهری ایرانیان بوده و در آن آتشکده‌ای بزرگ برپا بوده است و ساخته شدن شهر «بروگرد» یا بروجرد را به «فیروز ساسانی» یا «پیروزگرد» نسبت داده‌اند.ترین ناحیه در دشت سیلاخور با ارتفاع تقریبی ۱۵۰۰ متر قرار دارد.

پیشینه:

شواهد و اشارات تاریخی حاکی است که بروجرد از شهرهای قبل از اسلام بوده و دلایل زبانشناسی نیز واژه بروجرد را با ترکیب دو جزء پرو + گرد موجودیت این شهر را به پیش از اسلام میرساند زیرا که گرد در زبانهای قدیمی ایران به معنای شهر میباشد.

بروجرد از شهرهای باستانی ایران است که برخی ساخت آن را به منوچهر از سلسله پیشدادیان نسبت می‌دهند اما شواهد کافی در مورد شهر بودن آن تنها از دوران ساسانیان موجود است که بر اساس کتابهای تاریخی، بروجرد یکی از پایگاههای نظامی ایران به هنگام حمله اعراب و جنگ نهاوند بوده است.

در گذشته بروجرد از شهرهای آباد و مهم بوده و گاه فرمانداری جداگانه و گاه مرکز استان لرستان و خوزستان بوده است.

آب و هوا

بروجرد دارای آب و هوای سرد کوهستانی با زمستانهای پر برف و سرد و تابستانهای معتدل است. تعداد روزهای یخبندان در برخی از نقاط این ناحیه به بیش از ۷۰ روز میرسد. بیشترین درجه حرارت در تابستانها ۳۸ درجه و کمترین آن در زمستان ۱۸ درجه زیر صفر برآورد شده است.

میزان باران سالیانه شهرستان بروجرد حدود ۵۰۰ میلی متر است که بیشتر در فصل بهار انجام می گیرد و میانگین دمای سالانه ۱۴/۶ است. در زمستان بارشها بیشتر به صورت برف است. [۶]

بروجرد دارای بهارهای معتدل و دل انگیزی است

گویش:

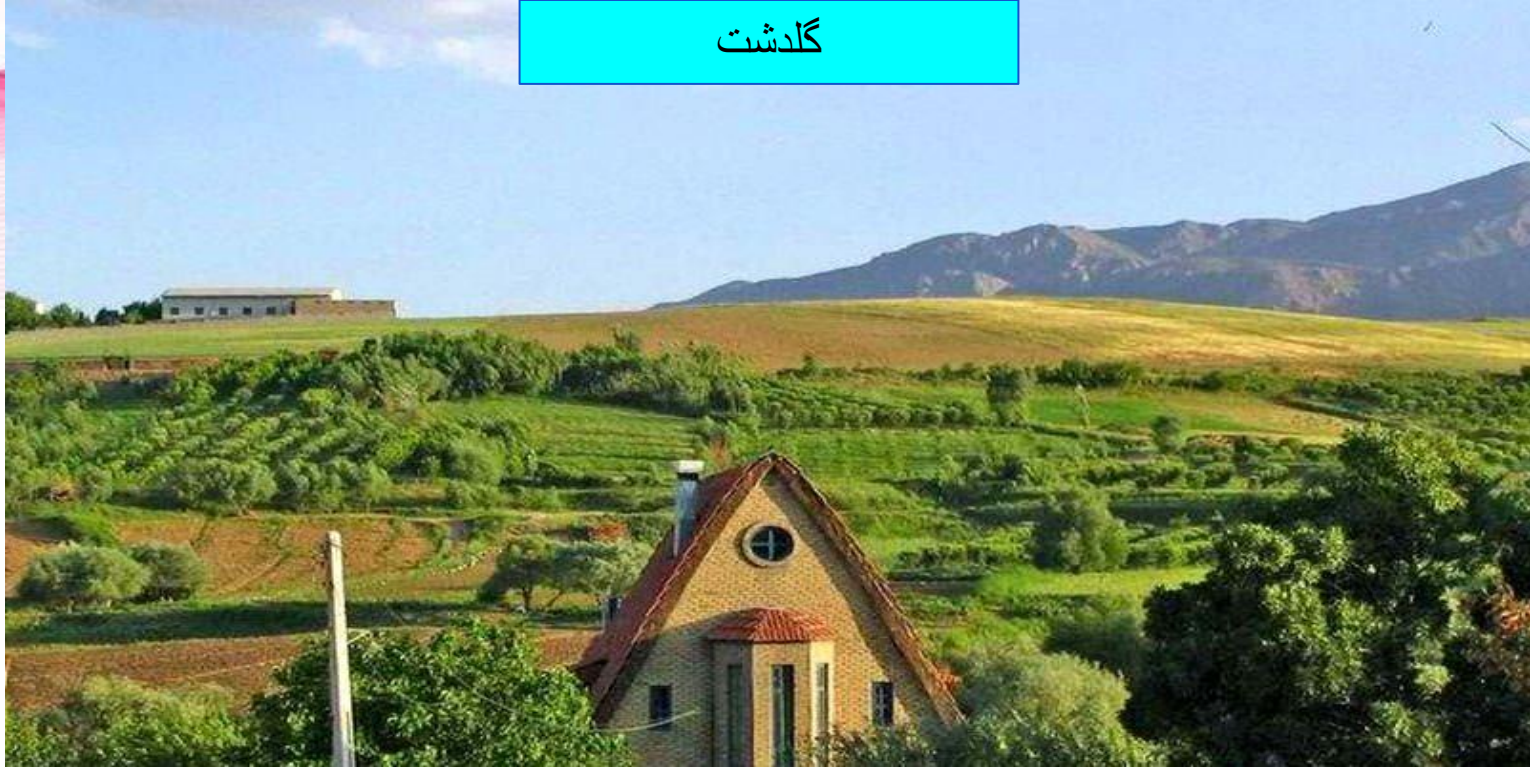
لهجه بروجردی لهجه‌ای است که مردم منطقه بروجرد در استان لرستان ایران و نواحی مجاور آن با آن صحبت می‌کنند. تفاوت‌های آن با فارسی معیار به گونه‌ای است که می‌توان آن را یک گویش در مجموع گویش مردمان نواحی بروجرد و ازنا نسبت به دیگر گویشهای رایج در لرستان پیوند و نزدیکی بیشتری با فارسی معیار دارند و از زبان دیگر مناطق لرستان متمایزند، به گونه‌ای که می‌توان آنها را گویشهای فارسی محلی نامید. گویش فارسی رایج در نواحی ملایر و تویسرکان در استان همدان، و نیز اراک و سرزند در استان مرکزی با اختلاف بسیار ناچیز تقریباً مشابه گویش بروجردی است. جدا نیز به‌شمار آورد

موقعیت جغرافیایی:

شهر بروجرد بر کوهپایه‌های زاگرس و در دشت سیلاخور قرار گرفته و از سه جهت شرق، شمال و در غرب به کوه ختم می‌شود. کوه گرین ۳۶۲۳ با متر در غرب بروجرد و کوه میش پرور ۳۵۰۰ با متر جنوب غربی بروجرد قرار دارد. تنها در جهت جنوب و جنوب شرقی است که دشت وسیع سیلاخور قرار گرفته‌است. این شهر و مناطق پیرامون آن به دلیل قرار گیری بروجرد بر سر راه تهران - خوزستان قرار گرفته و دارای موقعیت ممتاز ارتباطی است. همچنین راه کرمانشاه - اصفهان از بروجرد می‌گذرد. بروجرد با اراک ۱۱۰،۱۰۰، با اصفهان ۳۵۰، با تهران ۳۷۸ کیلومتر، همدان ۱۴۰ کیلومتر، اهواز ۴۵۰ کیلومتر و با کرمانشاه ۲۸۰ کیلومتر فاصله دارد. بروجرد به خاطر مردم خوش مشرب و طبیعت زیبایش گردشگران زیادی را پذیراست و در گذشته به دار السرور شهرت داشته‌است.

در فاصله نزدیک به ۴۰ کیلومتری بروجرد آخرین بنای قبل از اسلام و امپراتوری ساسانیان بنام قلعه یزدگرد احداث شده‌است که برقله کوه و از سنگ لاشه و بدون ملات بنا شده، و از شواهد و ظواهر پیداست قلعه به سرعت بنا شده و محل آماده سازی و تجدید قوا برای نبرد قادسیه در نزدیکی نهاوند که آخرین جنگ پیش از اسلام برای ایرانیان بوده بر روی گسل سراسری زاگرس، زلزله خیز هستند.

گلدشت

گلدشت از نقاط درختی و سرسبز بروجرد و از جمله تفرجگاه‌های این شهر است که بیشتر گردشگران و کوه‌های مسافران با ویژگی‌های طبیعی آن آشنایی کاملی دارند. گلدشت در واقع یک دره و جلگه وسیع در دامنه سر به فلک کشیده زاگرس است که محدوده آن از غرب تپه چغا آغاز و تا کپرگه ادامه دارد.

پل قلعه حاتم

پل قلعه حاتم در فاصله پنج کیلومتری شمال غرب بروجرد در روستایی به همین نام قرار گرفته است. دلیل اهمیت این پل، آن است که به لحاظ کاربردی با دیگر پل‌های استان تفاوت دارد. پل قلعه حاتم علاوه بر کارکرد معمول ساخت پل، برای انتقال مقداری از آب شرب رودخانه بالادست روستای قلعه حاتم به شهر بروجرد بنا شده است. این پل که از جاهای دیدنی بروجرد محسوب می‌شود، در اوایل دوره پهلوی در سال ۱۳۱۳ هجری شمسی بر رودخانه باغشاه احداث شده است.

پارک سماور

پارک سماور یا پارک یادبود، یکی از پارک‌های شهر بروجرد است که به‌دلیل تندیس بزرگ سماور و قوری در آن، با این اسم میان مردم شناخته می‌شود. تندیس سماور و قوری که در این پارک جای دارد، اشاره به میهمان‌نوازی مردم شهرستان بروجرد می‌کند. در این پارک فضای بازی برای کودکان، وسایل بازی و نیمکت‌هایی زیر سایه درختان برای استراحت مردم و بازدیدکنندگان فراهم شده است.

مقبره شاهزاده ابوالحسن

شکل شاهزاده ابوالحسن شامل مقبره‌ای در محله میر بروجرد است که از یک صحن کوچک و ایوانی مربع تشکیل شده است. روی این قبر که از جنس سنگی از مرمر سفید ساخته شده، نام صاحب قبر نوشته شده است. همچنین قدمت ساخت این بنا را به وزیر سلسله قره قویونلوها نسبت می‌دهند.

موزه اسناد مردم شناسی

در سازه موزه اسناد مردم‌شناسی بروجرد، بنایی تاریخی است که با نام «خانه حاج آقا کمال‌الدین نبوی طباطبایی» یا خانه فرهنگ سابق خود فهرست آثار ملی ثبت شده است. این خانه متعلق به ۱۸۰ سال پیش است که در طول این سال‌ها تغییرات و مرمت‌های فراوانی را به دیده است. به نظر می‌رسد که این بنای تاریخی به همت «حاج میرزا ابوتراب» از نوادگان آیت‌الله محمد طباطبایی (جد سادات طباطبایی بروجرد)، برای فرزندش «آقا کمال» یا «حاج اسحق» خریداری شده است. این بنا متعلق به دوران حکومت قاجاریان است و از ۳ طبقه، یک حیاط بزرگ، چندین شبستان، یک شاه نشین و چند تالار تشکیل شده است. در حال حاضر، بنای این خانه متعلق به موزه اسناد مردم‌شناسی بروجرد است.

تنگه کپرگه

تنگه کپرگه در شمال غربی شهر بروجرد در انتهای جاده گلدشت در استان لرستان واقع شده است. این تنگه از به یک رودخانه دائمی با پیچ و خم های فراوان بهره مند است که فقط پیاده یا با دوچرخه می توان از آن عبور کرد. چشمه عبارتی، این تنگه یکی از بهترین و زیباترین مسیرهای کوه پیمایی را برای کوهنوردان دارا است که از دو آبگرم، پل سنگی و یک غار تشکیل می شود.

سراب کرتول

سراب کرتول یکی از تفرجگاه‌های مردم بروجرد و از سرچشمه‌های گلرود است که در فضای دلنشین و باغ‌گونه در جوار رودخانه‌ای زیبا قرار گرفته است. راه رسیدن به این چشمه نیز امکان کوهنوردی را برای کوهنوردان آماتور فراهم می‌کند.